

Z JINDŘICHOVA HRADCE DO CHICAGA. ČECHOAMERIČAN RUDOLF JAROMÍR PŠENKA

Jindřichohradecké muzeum představí při příležitosti 150. výročí narození méně známého a dosud opomíjeného jindřichohradeckého rodáka Rudolfa Jaromíra Pšenku

(21. 3. 1875 Jindřichův Hradec – 23. 12. 1939 Chicago). Od 1. října 2025 bude v konferenčním sále ve Štítného ulici instalována panelová výstavka připomínající tuto významnou osobnost českoamerického kulturního života. V pondělí 13. října 2025 bude tématu věnována přednáška Spolku přátel starého Jindřichova Hradce a s osobností se seznámí i účastníci programu Staň se badatelem, který připravila knihovna Muzea Jindřichohradecka pro celostátní akci Týden knihoven.

Dobrodružný a barvitý život Rudolfa Jaromíra Pšenky začal v roce 1875 v Jindřichově Hradci v rodině policejního revizora Pšeničky. V rodném městě navštěvoval obecnou chlapeckou školu a od roku 1887 též místní gymnázium, které opustil po šesti letech studia ve školním roce 1892 až 1893. Po nedokončených gymnaziálních studiích se osmnáctiletý mladík krátce věnoval úřednické praxi, ale záhy jej zavedla touha po dobrodružství na cesty a v únoru 1895 vstoupil jako dobrovolník do francouzské cizinecké legie. Po čtyřech letech služby v severní Africe se vrátil v červnu 1899 do Paříže, kde zpočátku pracoval jako dělník v továrně na elektrické lampy u bratra spisovatele Karla Klostermanna. I v Paříži několikrát změnil zaměstnání, v roce 1900 se stal průvodcem na tehdy probíhající Světové výstavě. Zde se také setkal s dalšími jindřichohradeckými „světoběžníky“ – obchodníkem Antonínem Langerem a fotografem Bohdanem Václavem Liškou, kteří se tehdy na výstavu do Paříže vypravili.

Díky svým příspěvkům do krajských časopisů obdržel pozvání nakladatele a vydavatele českých novin Augusta Geringera a v září 1901 odcestoval do Chicaga. Od té doby

pracoval v redakci Svornosti – prvního českého krajanského listu v USA. V roce 1903 se oženil s vydavatelovou dcerou Augustou, jejíž sestra Vlasta byla od roku 1897 provdána za cestovatele Enriqua Stanko Vráže. V roce 1909 stál při založení Českoamerické

tiskové kanceláře a pět let byl jejím tajemníkem. Zapojoval se též do krajanského hnutí, zejména v kulturní oblasti. Organizoval zájezdy českých uměleckých souborů do Ameriky, podporoval jednotlivce v úsilí o úspěch na americké půdě a osobně vypravil ve velkých divadlech Smetanovy opery.

Během první světové války byl Rudolf Jaromír Pšenka aktivním podporovatelem československého odboje. Chicago, označované v té době jako „třetí největší české město po Praze a Vídni“ se stalo jeho přirozeným centrem a Pšenka byl jako šéfredaktor deníku Svornost svědkem i účastníkem událostí označovaných jako „naše česká věc“, které směřovaly k vyhlášení samostatné republiky.

Pšenka se věnoval i vlastní literární činnosti, pro niž čerpal náměty z bohatých životních zkušeností. Známé jsou jeho romány týkající se dobrodružství ve francouzské cizinecké legii, např. *Román afrického legionáře*, *Ďábel Kaliňský* nebo *Mužetýři temné legie*. Život Čechů v Americe a jejich vztah k domovu literárně zpracoval např. v titulech *A přece Čech*, *Dolary a krev* nebo *Washington Závora*. Historii českého života za oceánem pak sepsal ve *Zlaté knize československého Chicaga*, v anglickém i českém vydání vyšlo drama *Moře nerozdvojilo*, které bylo za osobní účasti autora uvedeno v Praze i v rodném Jindřichově Hradci v roce 1924. „Ze všech českoamerických pracovníků měl snad Pšenka nejživější styky s Čechami...“

Štěpánka Běhalová

STAŇ SE BADATELEM A TÝDEN KNIHOVEN 2025

Ústředním tématem oblíbených interaktivních lekcí, které každoročně připravuje knihovna Muzea Jindřichohradecka pro celostátní akci Týden knihoven, je osobnost Čechoameričana Rudolfa Jaromíra Pšenky. Pestrý život významného jindřichohradeckého rodáka, legionáře, českoamerického novináře, spisovatele a redaktora nabízí nejen poutavé příběhy, ale též široké možnosti pro rozvoj klíčových kompetencí žáků v oblasti kritického myšlení, práce s informacemi a čtenářské a digitální gramotnosti. Účastníci programu se stanou skutečnými badateli – navštíví muzejní knihovnu, budou pátrat po informacích o životě a díle R. J. Pšenky, naučí se orientovat v odborné literatuře a digitálních zdrojích, ověřovat informace a využívat výsledky svého zkoumání. Lekce pro žáky základních škol a studenty středních škol budou probíhat ve dnech 6. 10. – 10. 10. 2025. Na program je nutné se objednat (e-mail svobodova@mjh.cz, telefon 725 320 753).

Štěpánka Běhalová

POKLADY MUZEA JINDŘICHOHRADSKA

Fond Marie Martínkové

Nevelký fond Marie Martínkové, který dnes čítá 151 inventárních čísel, připomíná osobnost Marie Micháلكové-Martínkové (1886–1972), která zasvětila část svého života neziskové službě slavné operní pěvkyni Emě Destiniové. Její oddanost přerostla ve skutečné přátelství s Destiniovou, s níž prožívala nejen léta největší slávy a světových úspěchů na scéně Metropolitní opery v New Yorku, ale i neradostné období po předčasném přerušení její kariéry po roce 1916, kdy se pěvkyně uchýlila do svého zámku ve Stráži nad Nežárkou.

Marie Martínková před svou smrtí věnovala Jindřichohradeckému muzeu některé památky na slavnou operní divu, další písemnosti z její pozůstalosti získalo muzeum po její smrti od tehdejší Společnosti Emy Destiniové. Soubor dokumentů obsahující dopisy, výstřižky z novin, sešity se zápisky, ale též alba fotografií a rukopisy literárních děl byl v 90. letech 20. století doplněn též o korespondenci Marie Martínkové z posledních let jejího života.

Marie Martínková se narodila 4. května 1886 ve Lhotě pod Horami nedaleko Temeřína, navštěvovala obecnou českou dívčí školu v Českých Budějovicích. Od mládí se věnovala zpěvu a psala poezii. V roce 1909 ji angažovala Ema Destiniová jako svou spo-

lečnici. Strávila s ní několik sezón v Americe a doprovázela ji i po Evropě. Pozice společnice v uměleckém prostředí byla tehdy mnohovrstevná, nešlo pouze o služby osobní povahy, ale o komplexní podporu zahrnující organizační, logistické i komunikační úkoly. Marie Martínková koordinovala Emě Destiniové cestovní itineráře a praktické záležitosti, zprostředkovávala kontakty a korespondenci, vytvářela její zázemí v situacích, kdy byla vystavena enormním nárokům. Stala se tak svědkyní osobního i profesního života pěvkyně. Po první světové válce působila až do sňatku Destiniové s J. Halsbachem v roce 1923 jako ředitelka jejího velkostatku ve Stráži nad Nežárkou. V roce 1920 se dokonce zasnoubila s jejím bratrem Emanuelem Kittlem, k svatbě však nedošlo.

O čtyři roky později se provdala za Jana Michálka, záhy však ovdověla. Žila a pracovala v Plzni, psala poezii i články do novin a účastnila se plzeňského kulturního a společenského života. Po smrti Destiniové se aktivně podílela na udržování jejího odkazu, který připomněla především v knize *Strážská Černá paní – ze vzpomínek na slavnou Emu Destiniovou a její okolí*. Kromě Destiniové udržovala Micháلكová-Martínková styky s českými kulturními osobnostmi, například s bratry Čapkovými či folkloristou Jindřichem Jindřichem. Zemřela 28. ledna 1972, symbolicky ve stejný den jako před 42 lety Ema Destiniová.

RAJSKÝ DVŮR MINORITSKÉHO KLÁŠTERA DOSTÁVÁ NOVOU TVÁŘ

Historie rajského dvora v areálu minoritského kláštera ve Štítného ulici v Jindřichově Hradci se začala psát v polovině 14. století. Oázu klidu v centru objektu, který v současné době spravuje Muzeum Jindřichohradecka, obepíná křížová chodba zaklenutá žebrovými klenbami pozdně gotického původu. Na konci 20. a v prvních letech nynějšího století prošel celý komplex nákladnou rekonstrukcí, nicméně rajský dvůr si zasloužil další modernizaci, a proto v současné době prochází sérií revitalizačních úprav.

Centrální dvůr se dočká například významných zásahů do sadové podoby, kterým předcházelo odstranění stávající betonové a kamenné dlažby včetně obrubníků, stejně jako odstranění původní vegetace.

Nově bude prostor s osazovanou plochou 136 m² doplněn dvěma menšími stromy, ale i keřovým a trvalkovým patrem. Vzhledem k tomu, že se jedná o historicky cenné místo, bude při výběru rostlin kladen důraz na odpovídající sortiment. Kromě sadových úprav čekají rajský dvůr i nové ozdobné prvky – například kinetická fontána, jejímž autorem je akademický sochař František Svátek.

Stavební a sadové úpravy historického skvostu v centru Jindřichova Hradce byly zahájeny začátkem září a ukončeny by měly být nejpozději 30. listopadu letošního roku. Muzeum Jindřichohradecka záměrně naplánovalo začátek nejen stavebních činností až po skončení letních prázdnin tak, aby co nejméně zasahovaly do hlavní turistické sezóny.

Věříme, že dočasný diskomfort pro návštěvníky bude nakonec kompenzován jedinečným zážitkem v podobě dalšího krásného a přívětivého místa v samém srdci minoritského kláštera, které si budou moci prohlédnout. Vřelé poděkování patří nejen veřejnosti za shovívavost a pochopení, ale také zřizovateli Muzea Jindřichohradecka Jihočeskému kraji, z jehož prostředků je revitalizace rajského dvora financována.

Informace o konkrétním omezení provozu dotčeného areálu jsou aktualizovány na webových stránkách a sociálních sítích muzea. Děkujeme za pochopení.

Marcela Kozlová

Expozice v jezuitském semináři na Balbínově náměstí jsou v říjnu otevřeny denně mimo pondělí od 8.30 do 12.00 hodin a od 13.00 do 17.00 hodin. **Výstavní prostory v minoritském klášteře** jsou v říjnu otevřeny denně mimo pondělí od 9.00 do 12.00 a od 13.00 do 16.00 hodin, **kostel sv. Jana Křtitele** je z důvodu probíhající revitalizace rajskeho dvora i nadále návštěvníkům nepřístupný. **Městská vyhlídková věž** je od října pro veřejnost uzavřena, návštěvníky znovu přivítá v dubnu příštího roku.

Knihovna Muzea Jindřichohradecka s badatelnou ve Štítného ulici poskytuje služby pro veřejnost v pondělí a ve středu od 12.30 do 15.30 hodin.

Významnému jindřichohradeckému rodákovi, legionáři, spisovateli, novináři a redaktorovi česko-amerického deníku Svornost bude věnována nová výstavka **v konferenčním sále Muzea Jindřichohradecka ve Štítného ulici**. Nese název **ČECHOAMERIČAN RUDOLF JAROMÍR PŠENKA** a k vidění bude od 1. října 2025 do 6. ledna 2026.

Do **kostela sv. Jana Křtitele** Vás zveme v sobotu 4. října od 14.00 hodin na taneční vystoupení žáků ZUŠ V. Nováka. Koná se v rámci 24. ročníku festivalu autorského a studentského divadla s názvem **DADAINSPIRAČNÍ DNY**.

Od pondělí 6. října do pátku 10. října se **knihovna a badatelna muzea ve Štítného ulici** opět zapojí do celostátní akce **TÝDEN KNIHOVEN**. Ústředním tématem oblíbených interaktivních lekcí Staň se badatelem bude osobnost legionáře, spisovatele, novináře a redaktora česko-amerického deníku Svornost Rudolfa Jaromíra Pšenky.

Knihovna a badatelna Muzea Jindřichohradecka bude navíc ve středu 8. října od 9.00 hodin součástí zbrusu nového projektu nazvaného **PROCHÁZKA PO JINDŘICHOHRADECKÝCH KNIHOVNÁCH**. Zájemcům budou postupně představeny jednotlivé služby muzejní, vysokoškolské a městské knihovny, tedy všech knihovnických institucí nacházejících se v Jindřichově Hradci.

Nestárnoucí hity české hudební legendy si můžete přijít poslechnout v sobotu 11. října od 19.00 hodin do **kostela sv. Jana Křtitele**. Koncert s názvem **ORGANUM – POCTA PETRU NOVÁKOVÍ** nabídne i poslední skladby, které Petr Novák nahrál a jejichž autorem je známý jindřichohradecký hudebník Petr Přibyl.

Spolek přátel starého Jindřichova Hradce a Muzeum Jindřichohradecka Vás srdečně zvou na veřejnou spolkovou schůzi a přednášku PhDr. Štěpánky Běhalové, Ph.D. **Z JINDŘICHOVA HRADCE DO CHICAGA: ČECHOAMERIČAN RUDOLF JAROMÍR PŠENKA**. Setkání se uskuteční v pondělí 13. října 2025 v 18.00 hodin v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici. Pokladna spolku bude otevřena od 17.00 hodin.

Muzeum Jindřichohradecka pořádá ve dnech 15.–17. října 2025 od 10.00 a 15.00 hodin (v pátek od 14.30 hodin) v rámci Evropských dnů konzervování-restaurování **DNY OTEVŘENÝCH DVEŘÍ**. Návštěvníci budou mít možnost ve Štítného ulici a na Balbínově náměstí nahlédnout do konzervátorské dílny i vybraných depozitářů, seznámí se s prací konzervátora, používanými materiály a zásadami preventivní konzervace. Na závěr jim kurátor představí zajímavý sbírkový předmět ze svého fondu. Vstup je zdarma, více informací naleznete na webu a sociálních sítích muzea.

Ve čtvrtek 16. října od 16.00 hodin srdečně zveme na přednášku Ladislava Loudina s názvem **BAREVNÁ INDIE**. Přednáška pořádaná místní organizací Svazu tělesně postižených v České republice z. s. se koná **v konferenčním sále muzea ve Štítného ulici**.

U příležitosti končící umělecké výstavy **MEMENTO MORI** se v sobotu 18. října od 16.00 hodin uskuteční **v křížové chodbě minoritského kláštera ve Štítného ulici** komentovaná prohlídka pro veřejnost spojená s autogramiádou vystavujících výtvarníků a s prodejem katalogů. Od 17.00 hodin na ni naváže dernisáž s vystoupením hudebního seskupení Parta starýho Hrouze. Výstava bude k vidění do 31. října letošního roku.

Ve čtvrtek 23. října v 17.00 hodin zveme návštěvníky **do konferenčního sálu Muzea Jindřichohradecka ve Štítného ulici** na slavnostní křest 2. dílu knihy Petra Pokobky a odborných pracovníků muzea o měnící se podobě Jindřichova Hradce. Kniha nese výstižný název **JINDŘICHŮV HRADEC – PROMĚNY II** a obsahuje 51 dvojic fotografií s komentáři. Ke koupi bude již při samotném křtu a posléze v pokladně muzea na Balbínově náměstí a na dalších místech ve městě.

Nenechte si ujít ani další již probíhající výstavy **KRAJINSKÁ VÝSTAVA V JINDŘICHOVĚ HRADCI 1925 a 111 LET SKAUTINGU V JINDŘICHOVĚ HRADCI** situované do konferenčního a výstavního sálu muzea ve Štítného ulici, a také letošní stěžejní výstavu **POKLADY Z MUZEA**, kterou je možné zhlédnout ve výstavním sále na Balbínově náměstí.